

HAL
open science

Milena I Tsvetkova

► **To cite this version:**

Milena I Tsvetkova.
odo.5034127 . hal-03271579

. BBIA online, 2021, 11 (2), pp.4-10. 10.5281/zen-

HAL Id: hal-03271579

<https://hal.science/hal-03271579>

Submitted on 26 Jun 2021

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Distributed under a Creative Commons Attribution - NonCommercial 4.0 International License

- Да публикуваме клипове от работата на библиотеката и проведени четения и събития.
- Да се публикуват хаш тагове #Влез в библиотеката онлайн в Twitter и Instagram.
- Да се срещнем с представители на местната власт и ръководителите на институциите, към които принадлежи библиотеката. Да предадем посланията на кампанията. Да ги запознаем с най-новите си постижения.

- Да обсъдим с нашите партньори как може по-успешно да си сътрудничим в тези нови условия.
- Да поставим кутии/да направим допитване сред нашите потребители с какво е била полезна библиотека и какво още може да направи в тези нови условия.

Ключови думи: ББИА, български библиотеки, Национална библиотечна седмица

Актуални изследвания

Страх от четене по време на пандемия

*Милена Цветкова / milenaic@uni-sofia.bg
СУ „Св. Климент Охридски“*

Ненормалността във всички аспекти на живота и екстремно напрегнатата ситуация при настоящата COVID-пандемия безспорно усилиха тревожността, невротите и паник атаките. Страхът е най-нормалната реакция. Състоянието на тревожност наистина блокира желанието за всичко.

Но за първи път цялото човечество изпитва страх от четенето.

Въпросът през втората година от коронавирус пандемията е какъв е ефектът върху информационното равновесие на хората от водещата препоръка на глобални и национални здравни власти за лимитиране на четенето. Защото как гражданите ще научат разликата между симптоми на COVID-19 и сигнали на тревога или паническа атака, освен чрез четене? Как ще вземат информирано решение дали да се ваксинират и как ще направят информиран избор между предлаганите от техните правителства ваксини, освен чрез четене?

Проблемът, който ще бъде обсъден тук, е за последствията от физическото дистанциране и социалната изолация при пандемията върху жизненоважния акт на четенето.

Не става дума за асоциализация на четенето, защото то по презумпция е асоциално. Асоциалността не само на четенето, а и на комплексното медийно потребление (взирането в екраните и зависимостта от онлайн контактите) се усили в невиджани мащаби със самото глобално разпространение на смартфоните и социалните онлайн мрежи преди 10 години. Медицинската наука отдавна е поставила диагнози. Най-тревожната беше вулгарният фъбинг (англ. phubbing) – антисоциалната употреба на мобилните технологии и погълнатото от смартфона внимание.

Проблемът на четенето днес е неговото дискредитиране и злепоставяне като нездравословен процес.

Препоръки на здравните власти злепоставят четенето

Допълнителен фактор за насърчаване на бягството от четенето са и препоръките към гражданите от страна на държавни и неправителствени институции и лекари с цел намаляване на тревожността по време на коронавирус пандемията да се ограничи или да се прекрати информационното четене. Световната здравна организация включи въздържането от четене в официалния си документ в самото начало на пандемията (март 2020 г.).¹ Национална здравна служба на Великобритания също акцентира върху ограничаване на времето за четене, включително в социалните медии, изключване на сигналите за актуални новини на смартфона или задаване на точно време за четене на актуализации до минимум проверки на ден.² Министерство на здравеопазването и социалната политика на САЩ на свой ред извежда редуцирането на четенето сред основните здравословни начини за справяне със стреса. *Правете паузи от четенето на новини, включително тези в социалните медии. Добре е да бъдете информирани, но непрекъснатото осведомяване за пандемията може да бъде обезпокоително. Помислете за ограничаване на новините само до няколко пъти на ден и за изключване на екрана на смартфона, телевизора и компютъра –*

¹ Съображения, свързани с психичното здраве и психосоциалната подкрепа по време на епидемията от COVID: Съветите на Световната здравна организация. UNICEF, 19.03.2020 [онлайн]. Достъпно от: <https://www.unicef.org/bulgaria/en/stories/mental-health-and-psychosocial-considerations-during-covid-19-outbreak>

² NHS. Worried About Coronavirus: 10 Tips To Help Manage Anxiety. National Health Service, Public Health England, Department of Health, UK, 2021 [онлайн]. Достъпно от: <https://www.nhs.uk/oneyou/every-mind-matters/coronavirus-covid-19-anxiety-tips>

гласят актуалните препоръки към американците.³ Водещ съвет и на психиатрите е по време и след болестта COVID-19 да се наложи лимит над четенето по темата.⁴ Със същата загриженост и българският Национален инспекторат по образованието добави въздържането от четене към съветите си за информационно поведение по време на домашната изолация.⁵

Интригата „инфодемия“

Всичко тръгна от думата „инфодемия“ – неологизмът на Световната здравна организация, измислен скоро след като светът започна да свиква с термините коронавирус и COVID-19. „Инфодемия“ означава изобилие от информация и бързо разпространение на подвеждащи или измислени новини, изображения и видеоклипове. *Подобно на вируса, тя е силно заразна и расте експоненциално* – заявиха мениджърите на планетарното здравеопазване.⁶

Това, което пропуснаха да отчетат санитарите на пандемията, е неадекватното сравнение на информационния поток с биологичния вирус. Информацията е енергията на човека и не е интелигентно да бъде набездавана за съучастник в пандемия. Недостигът на информация подтиква въображението. Това означава ограничаване на способността на индивида да си представя, да предвижда последиците от действията си и ответната реакция на средата, неспособност да предполага и независещите от него промени.⁷ При отказ от четене всяко конструктивно въображение угасва.

Ограничаването на четенето за поддържане на информационното равновесие би било пагубно

³ CDC. Mental Health and Coping During COVID-19. National Center for Immunization and Respiratory Diseases (NCIRD), U.S. Department of Health & Human Services. [онлайн]. Достъпно от: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/daily-life-coping/managing-stress-anxiety.html>

⁴ Miller, Korin. 5 Ways to Manage Your Anxiety During the Coronavirus Outbreak: Psychologists share what to do when the COVID-19 news feels too overwhelming. В: Health, 26.03.2020 [онлайн]. Достъпно от: <https://www.health.com/condition/anxiety/coronavirus-anxiety>

⁵ НИО. COVID-19: Как да се справите с изолацията въкъщи – втора част. Национален инспекторат по образованието, 03.04.2020 [онлайн]. Достъпно от: <https://nio.government.bg/covid-19-как-да-се-справите-с-изолацията-въкъщ-2>

⁶ Infodemic. World Health Organization, 2020 – 2021 [онлайн]. Достъпно от: <https://www.who.int/health-topics/infodemic>; Immunizing the public against misinformation. World Health Organization, 25.08.2020 [онлайн]. Достъпно от: <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/immunizing-the-public-against-misinformation>

⁷ Короленко, Ц. и Г. Фролова. Чудото на въображението: нормално и патологично въображение. София: Мед. и физкултура, 1978, с. 145.

за психиката, особено ако е породена от мотива за бягство, от инстинкта за самосъхранение. На ниво социално поведение тази „крайна степен на противоречие“ на индивида със себе си или с нещо извън него⁸ се изразява в съпротива и неадекватност.

Профил на уплашения читател

За да проверим по емпиричен път последствията от физическото дистанциране и социалната изолация върху жизненоважния акт на четенето, проведохме двуфазово проучване сред пълнолетните българи с работна тема „Зависимост от четенето“. Опитвахме се да открием индикатори за отношение към четенето и тенденция за промяна на първоначалното отношение в продължение на една година живот в условията на пандемията от COVID-19.

Първата фаза беше в самото начало на извънредно положение в България заради пандемията от COVID-19 и допитването се проведе в периода 18 – 25 март 2020 г. Втората фаза беше точно след една година живот в условията на извънредна епидемична обстановка в България заради пандемията от COVID-19 и допитването се проведе в периода 17 – 24 март 2021 г. Отговорите бяха осигурени чрез онлайн проучване с помощта на платформата Google Forms⁹. Онлайн проучването можеше да бъде попълнено от персонален компютър, лаптоп, таблети или смартфон. Въпросникът съдържаше осем затворени въпроси с еднозначен отговор, а попълването му отнемаше около 5 минути. Общият брой на респондентите е 628. В първата фаза на проучването (18 – 25 март 2020 г.) се включиха 251 респонденти, а с втората фаза (17 – 24 март 2021 г.) бяха обхванати още 377 български граждани.

Фиг. 1. Достатъчност на четенето като форма на оперативно информиране (2020 г. и 2021 г.)

⁸ Йолов, Георги. Бедствия и масова психика. София: Военно изд., 1989, с. 14.

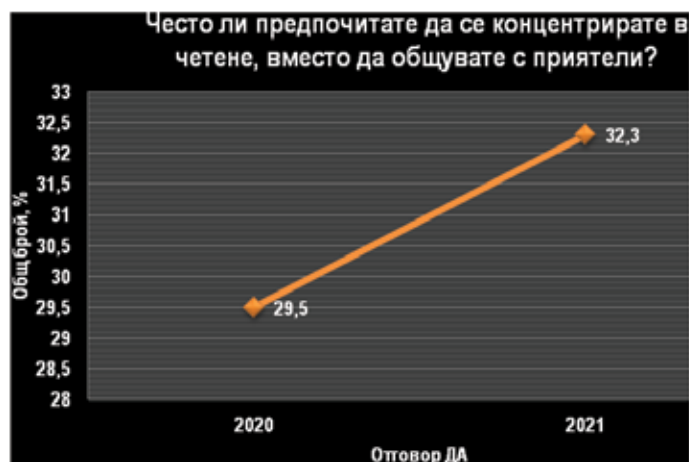
⁹ Формуляри [онлайн]. Достъпно от: <https://docs.google.com/forms/>

Първият и очакван резултат, който получихме чрез проучването, е за осъзната ценност на четенето като технология на информирането. Повече от половината респонденти разчитат на четенето за оперативна информация. Тенденцията бележи лек ръст – от 61,4% през март 2020 г. до 63,9% през март 2021 г.

Фиг. 2. Съкратено време за сън за сметка на четенето (2020 г. и 2021 г.)

Потърсихме и индикатор за заместване, за ощетяване на основна физическа потребност, каквато е сънят, за сметка на четенето по време на пандемията. Общата картина показва, че малко над ½ от българите са редуцирали времето си за сън в полза на четенето. Тенденцията в продължение на една година и тук бележи растеж – от 55,4% през март 2020 г. на 57,2% през март 2021 г. са предпочитат четенето пред съня. Но тук ни липсва допълнителен ракурс към акта на четене – сведения за четеното съдържание. Тъй като става дума за тъмната половина на денонощието, възможно е участниците в допитването да са имали предвид само леко четиво за рекреация или бягство от действителността.

Фиг. 3. Приоритет на общуването с приятели пред четенето (2020 г. и 2021 г.)

Установихме и индикатор за конкуренция между социалните контакти и асоциалната дейност на четенето по време на пандемията. Общата картина показва, че твърде малка част от респондентите са склонни да жертват общуването с приятели заради четенето, макар че тенденцията сред тях в продължение на една година и тук бележи лек растеж – от 29,5% през март 2020 г. на 32,3% през март 2021 г.

Фиг. 4. Приоритет на социалния контакт пред четенето при нужда от важен съвет (2020 г. и 2021 г.)

Конкуренцията между социалния контакт с жив човек и асоциалната дейност на четенето в едногодишния период от пандемията е най-отчетлива при въпроса „При необходимост от важен съвет се ориентирате към четене, а не към човек?“. Когато става дума не за оперативно информиране, а за практическо знание (съвет) само ¼ от респондентите разчитат на четенето (от 24,3% през март 2020 г. на 25,2% през март 2021 г.). Макар за една година тази група да е нараснала с около 1%, мнозинството българи продължават да не приемат четенето за надежден канал за съвети по важни въпроси при пандемията.

Фиг. 5. Отделено време за четене над 4 часа дневно (2020 г. и 2021 г.)

Най-важният резултат, който получихме, е по отношение на отделяно време на ден за осъзнато, ангажирано четене в едногодишния период от пандемията. Тенденцията е на спад – от 44,6% през март 2020 г. до 41,6% през март 2021 г. са пълнолетните българи, ангажирани с четене повече от 4 часа на ден. Но при осмисляне на невисокия общ брой заети с четене над 4 часа на ден (под половината от всички респонденти), следва да имаме предвид обстоятелството на нееднаквото разбиране на дейността „четене“ сред българите. Възможно е участниците в допитването да влагат в това понятие само четене на книга или статия. Факт е, обаче, че околото чете непрестанно – не само през деня, не само в интернет, в социални мрежи, от книги, вестници и списания; чете всички фиксирани върху носител писмени съобщения в периметъра си. Независимо от това, няма съмнение, че продължилият една година живот в пандемия, въпреки необичайното състояние на физическа изолация и социална дистанция, по правило благоприятни за четенето, не е увеличил, а е съкратил времето за четене сред българите.

По същото време, когато започна описаното проучване сред българите, стартира и международно проучване сред гражданите на Белгия, Нидерландия, Великобритания, САЩ и др. През август 2020 г. неговият екип публикува заключението, че именно четенето на бюлетини, новини и публикации в социалните медии за пандемията увеличава страха от вируса и сугестира в непредвидими посоки. За катализатор на страховете си запитаните граждани посочват търсенето на допълнителна информация относно коронавируса чрез медийни източници – вестници, уеб сайтове, телевизионни новини, социални мрежи (Facebook, Twitter, Instagram), професионални уеб сайтове (здравни институти, блогове на вирусолози, епидемиолози, биолози), онлайн търсения (чрез Google, Bing и др.). Изследователите предупреждават авторите на публична информация и журналистите да осъзнаят потенциалното въздействие на техните текстове.¹⁰ Притеснителното в това предупреждение е, че тази грижа за здравето на четящото население може да се интерпретира като насърчаване на автоцензурата и завоалирано вменияване на вина за стресогенност у авторите на писмена информация.

Основният извод от едногодишния период на пандемията е, че четенето губи приоритетност в конкуренцията със социалните контакти. Съкратеното четене за сметка на увеличаващия се блян за

¹⁰ Mertens, Gaëtan, et. al. Fear of the coronavirus (COVID-19): Predictors in an online study conducted in March 2020. [онлайн] Journal of Anxiety Disorders, 2020, Vol. 74, Article 102258. Достъпно от: <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102258>

жива контактност има съвсем логично обяснение в психологията на страха. Според Алфред Адлер в основата на страха стои социалната обстановка. Тъй като човекът е социално същество, страхът може да бъде отстранен само чрез живата връзка със себеподобните.¹¹

Тъй като в продължение на година четенето е набездавано за извор на паралелни беди, беше логично да последва и страх от четенето.

Дефиниция на страх от четенето

Страхът от четенето има свое научно наименование – библиофобия, макар отдавна да не се отнася само до книгите. Една от проявите му е бягство от четенето поради страха, че именно то може да разклати заварената представа за живота. Мозъкът усеща, че четенето е „опасно“ и изпраща сигнал да бъде прекратено.¹² Причините за страха от четене могат да бъдат както субективни, така и обективни. Но върху масовия страх от четене могат да влияят само обективните причини: насилствени ограничения, суеверия или политически страхове.¹³ При екстремни ситуации с порой от негативни новини самият факт, че чете може да предизвика у четящия невроза или паник атака.¹⁴ Причината за страха в този случай е липсата на контрол над това, за което в момента се чете. А при съчетание със субективни предпоставки (подсъзнателен механизъм на свъръз защита или неразрешен емоционален конфликт в миналото) човек може да започне да трепери, да се поти или да плаче, ако му се наложи да чете каквото и да е.¹⁵

Няма нищо по-нормално от четенето на негативна информация

Бягството от четенето по време на пандемия е лесно обяснима защитна реакция, подобна на рефлекс на дете в пубертетна възраст, което се съпротивлява на добронамерените съвети на родителите си: *Аз не приемам вашия свят! Не искам да знам*

¹¹ Македонски, Велко. Страхът: Психологично изследване. Велико Търново: Сириус 4, 2009, с. 12.

¹² Jackson, Holbrook. The fear of books. Urbana: University of Illinois Press, 1932, с. 1 – 7.

¹³ Bibliophobia: Symptoms, Causes and Treatments [онлайн]. В: Its Psychology, 8.11.2017. Достъпно от: <https://itspsychology.com/bibliophobia>

¹⁴ Clements, Marcelle. Fear of reading [онлайн]. В: The New York Times, 18.05.1992. Достъпно от: <https://www.nytimes.com/1992/05/18/opinion/fear-of-reading.html>

¹⁵ Fritscher, Lisa. Bibliophobia and How to Overcome It [онлайн]. В: Verywell Mind, 28.06.2018. Достъпно от: <https://www.verywellmind.com/bibliophobia-2671849>

нищо за него! Само че днес светът наистина е уплашен и нещастен. Неприятните новини са обективна даденост и никаква форма на изкуство, интимност или духовна медитация не може да ги заглуши.

Защо е така? Неврофизиологията е установила, че мозъкът чете по-бързо негативната информация и това е биологично обяснимо за всяко живо същество. Нормален инстинкт за самосъхранение. И човекът, в хода на еволюцията и с инстинкт за оцеляване, се е научил най-рязко да реагира на негативната информация, тъй като е равностепенна на опасност. По същите еволюционни причини съвременният човек чете негативните новини с далеч по-голямо внимание от позитивните. Тази насоченост на мисленето, в резултат на която всяко човешко същество отдава приоритет на отрицателните съобщения и им реагира по-бързо и по-силно, отколкото на положителните, е наречена от естонския преподавател по душевно здраве Пяртел Поопуу (Pärtel Poopuu) „склонност към негативното“. *Дори хора, които твърдят, че предпочитат само добри новини, на практика четат също толкова лоши новини, колкото другите* – пояснява експертът.¹⁶

Опасните ефекти от четенето на негативна информация

При неблагоприятно съчетание на обективни и субективни предпоставки за възникване на страх от четенето на негативна информация действително възникват опасни ефекти. А именно:

- Четенето като автоманипулация. Съдържанието на прочетеното не е обективна даденост, а субпродукт на ума на читателя, гласи основен закон в библиопсихологията. Филтрите на тази автоманипулация при четенето са няколко и всички притежават персонален, неврофизиологично предопределен пропускателен праг: окото, нервната система, полът на мозъка, хормоналното и емоционалното състояние, лингвистичната компетентност, семиотичната компетентност, социалната матрица (навици, предразсъдъци и стереотипи), професионалната принадлежност (тип образование, ниво на професионализма) и актуалност на знанията (в зависимост от настройката за непрекъснато учене или отказ от учене). Чрез възприятията си четящият човек отсява от общия информационен фон

само субективно значимите сигнали, прокарва ги през „филтъра на аперцепцията“ и ги превръща в информация „удобна само за него“. Дори и да съществуват вътрешно-текстови механизми, управляващи читателската рецепция, мобилизацията на всички неврофизиологични „автоманипулативни филтри“ при четене в стрес води до това, че всеки читател вижда в изреченията това, което иска да извлече. Когнитивната наука е нарекла това състояние „субективна слепота“.

- Пинокио комплекс – читателят започва да мисли, че всичко което чете, е лъжа.¹⁷
- Превключване на конспиративни теории и фалшиви новини – невропсихологичен проблем от страх паралелно за здравето и за личните убеждения, при който мозъкът преминава в режим „адвокат на егото“.
- Самолечение с алтернативни факти (т.е. с фалшиви новини, нечистоплътна контрапропаганда, конспиративна информация и дезинформация). Това обаче, както предупреди папа Франциск в зората на „фейк нюз“ пандемията, с извинение за нецензурния си език, са симптоми на „копрофилия“ (анормален интерес към екскременти) и на болестта на „копрофагията“ (хората, които ядат екстременти).¹⁸
- Социофобия. Това е фобия в социална или ситуация на представане, породена от страх от смущение и объркване. Социалната фобия може да накара страдащите да бягат от училище, да избягват създаването на приятелства, да губят работа. Публичното говорене, четене, запознаването с нови хора могат да предизвикат чувство на тревожност в страдащите от социална фобия.

Изследователят на масовата психика при бедствия и кризи Георги Йолов твърди, че ходът на индивид, попаднал в *екстремна информационна ситуация*, каквато е днешната инфодемия, трябва да е насочен или към защита (като пасивен акт), или към овладяване на отрицателните агенти в средата и откриване на благоприятен за него изход.¹⁹

¹⁷ Clements, Marcelle. Fear of Reading [онлайн]. В: The New York Times, 18.05.1992. Достъпно от: <http://www.nytimes.com/1992/05/18/opinion/fear-of-reading.html>

¹⁸ Vatican. Interview with the Holy Father Francis for the Belgian Catholic weekly, „Tertio“, 07.12.2016 [онлайн]. В: Holy See Press Office Bulletin, 2016, No 12. Достъпно от: <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2016/12/07/161207a.html>

¹⁹ Йолов, Георги. Бедствия и масова психика. София: Военно изд., 1989, с. 16.

¹⁶ Harrik, Airika. Halva uudise lugemine rikub tuju ka järgmisel päeval. ERR – Eesti Rahvusringhääling, 26.10.2020 [онлайн] Достъпно от: <https://novaator.err.ee/1150266/halva-uudise-lugemine-rikub-tuju-ka-jargmisel-paeval>

Решенията

Какъв може да е благоприятният изход от инфофобията на човека – по природа информационно същество, обречено да чете?

В никакъв случай отказ от четенето.

Да загърбиш практиката на четенето, означава да си спестиш думите. Лингвистичните изследвания са категорични: дейността на езика, мисленето и общуването е единен процес, изпълняващ уникалната функция да развива мозъка и интелектуалната култура на човека. Афазията на езика е едновременно афазия на мисленето. Мутациите във вербалната култура автоматично водят до мутации в познанието, в разсъжденията и в творчеството.

Един от вариантите за справяне с негативните новини е активната пасивност – съзнателната невъзприемчивост, характерна за четенето на слаби текстове по задължение. Тази читателска реакция се задейства като защитен механизъм срещу безполезното съдържание. Активната пасивност е най-евтиното средство за отпор срещу манипулативни въздействия, средство за запазване на информационното равновесие на различния от тълпите индивид.

Хигиена на доверието

Надежден инструмент в условия на безразборен информационен обстрел е филтърът „доверие – недоверие“. Той е нужен за всеки човек, застанал пред дилемата: индивидуалност или тълпоид. За да се защити от агресията на инфодемията, за да създаде ред в своите знания, индивидът трябва не да бяга от четенето, а да филтрира материалите за четене. Само че модерните fake-news паразитират точно върху „заслужаващия доверие източник“. Ако дезинформацията, фалшивата новина премине лесно през филтъра на доверието – ако постъпи чрез приятел, получателят се превръща в ретранслатор със скорост близка до скоростта на светлината. Затова в условията на пандемия по-важно за тревожния човек е не доверието, а старомодното замисляне. Ако не се справя сам, на негово разположение е библиотекарят, както в други спешни случаи зад гърба му е личният му лекар.

Разконспирай себе си

По правило хората ненавиждаме информация, която разклаща убежденията ни. Единственият виновник за това е нашият мозък, който контраатакува всяка заплаха за вътрешния му информационен ред с неподозирани трикове (един от които е спомнатата „субективна слепота“). Достатъчен е единствен научен факт, който силно противоречи

на нашите представи, и в главите ни се активира мрежата за приспиване на мозъка (DMN – default mode network), благодарение на която изпитваме нещо като пропадане в пропастта. В действителност мозъкът ни е превключил на окопна война срещу неудобната му информация, прикривайки се като страх. Така че страхът в настоящата пандемия се генерира не от постъпващата чрез четене информация, а от хитростите на собствения ни мозък да поддържа статуквото. За да не се държим като предшественици на homo sapiens, следва ние да управляваме мозъка си като го принуждаваме да се променя чрез четене на нови научни факти. Не случайно само за хората се отнася информационната теория на Клод Шенън, според която колкото по-неочаквана е новината, толкова е по-ценна.

Самоконтрол на устройствата

Така, както контролираме месечните си приходи и разходи, домашната консумация на вода и електричество, така следва да контролираме и устройствата си за информиране. Идеалният вариант, практикуван от все повече умни хора на планетата, е изоставяне на смартфоните и връщане към класическия мобилен телефон и закриване на профилите в социалните мрежи.²⁰ Причините за този радикален тип самоконтрол са добре обосновани в актуалните изследвания върху „антисоциалните медии“²¹. Известно е как година преди смъртта си Умберто Еко се оплака, че *социалните медии дават на легионите от идиоти право да говорят [публично]... Докато някога са говорили в бара след чаша вино, без да вредят на обществото... Сега вече имат правото да говорят като всеки носител на Нобелова награда. Това е нашествието на идиотите.*²² Ще напомня също, че представител на Специалната комисия срещу външна намеса във всички демократични процеси в ЕС на Европарламента (INGE – Special Committee on Foreign interference in all democratic processes in the EU) на заседанието през декември 2020 г. на доста високо ниво защити

²⁰ Една от най-търсените книги по тази тема е „Десет аргумента да изтриеш веднага акаунтите си в социалните медии“ (Lanier, J. Ten Arguments for Deleting Your Social Media Accounts Right Now. London: Bodley Head, 2018).

²¹ Wood, Mark. Antisocial Media: Crime-watching in the Internet Age. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, 2018. XI, 238 p.; Vaidhyanathan, Siva. Antisocial Media: How Facebook Disconnects US and Undermines Democracy. New York: Oxford University Press, 2018. 276 p.; Goldberg, Greg. Antisocial Media: Anxious Labor in the Digital Economy. New York: New York University Press, 2018. X, 209 p.

²² Rachman, Joseph. Umberto Eco and the rise of a new fascism. Standpoint Magazine, 04.12.2019 [онлайн]. Достъпно от: <https://standpointmag.co.uk/umberto-eco-and-the-rise-of-a-new-fascism>

тезата за въздържане от активности в социалните мрежи с мотива, че *Facebook* е място за снимки на котки, а не място за публичен дебат.

На вниманието на ограмотителите

Във всички случаи пропагандаторите и обучителите по нови грамотности, сред които информационната, медийната, компютърната, финансовата, здравната грамотност, следва да отчитат описаната тук ситуация на страх от четенето и подривно насърчавания от здравните власти „лечебен“ отказ от четенето.

Защото всички грамотности в днешната цивилизация са производни на четенето. Най-актуалното научно обяснение за четенето е волева или неволева медийна рецепция – процес на непрекъс-

нато опосредствано информиране, не непременно осъществено с буквени символи и не непременно чрез очите (тактилно четене при слепите). В този смисъл четене е всеки невро-психичен процес, който отговаря на три условия: позволява да се усвоява всяко изкуствено създадено съдържание, обозначено с помощта на каквато и да е знакова система и преминало през аналитико-синтетична обработка в мозъчните структури, отговарящи за четенето.

Ясно е, че невро-психическата дейност „четене“ е стартова позиция в единната интелектуална култура на човека и само от четенето зависи качеството на всички негови грамотности – слушане, говорене, писане, смятане и техническата (предметната) дейност. Ако страхът от пандемията ще се лекува с нечетене, неграмотността ще стане еталон. Уплашен читател не се ограмотява.

Ключови думи: инфодемия, информация, четене

Маратон на четенето

Маратон на четенето 2021

Антоанета Димитрова / adimitrova@lib.bg
ББИА

И 16-то издание на Маратона на четенето се проведе при ограниченията, наложени заради пандемията COVID-19, но за разлика от миналата година, когато се проведе изцяло онлайн в дигитална среда, през тази година имаше и мероприятия на живо – в библиотеките, в детски градини и училища или на открито. В периода 2 – 23 април 2021 г. повече от 70 библиотеки от повече от 40 града и 20 села се присъединиха към кампанията с организиране на онлайн четения и срещи с автори, разпространяване чрез социалните мрежи на видео записи с четения на различни произведения за деца и възрастни, конкурси за снимка с любима или последно прочетена книга, с деца, преоблечени като любими литературни герои и др.

Регионални, градски, общински, читалищни и училищни библиотеки приканиха своите читатели да се включат в маратона със свои видео клипове с четене на стихотворения, гатанки, приказки, разкази, откъси и цитати от книги; на снимки, свързани с четенето, писането и рисуването; на рисунки по художествени произведения или на любими литературни герои. Като резултат в периода 2 – 23 април 2021 г. във Facebook профилите и YouTube каналите на библиотеките бяха споделени хиляди снимки и клипове с четящи деца, родители, доброволци, учители, читалищни секретари, самодейци, местни поети и писатели, актьори, журналисти, съдии, общественици и известни личности от цяла България и чужбина.

Пътуваща кутия с детски книги в детска градина в Силистра

Различни присъствени инициативи като четене по класове, четене на откъси от любими приказки и книги пред деца от детски градини и драматиза-